СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК UKRAINIAN DAILY
УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.
OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.
ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV. Ч. 25. Джерзі Сиґі, Н. Дж., пятниця, 31-го січня 1936. — VOL. XLIV. No. 25. Jersey City, N. J., Friday, January 31, 1936. THREE CENTS

ПРЕЗИДЕНТ ДОМАГАЄТЬСЯ ФОНДІВ НА БОНУС

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт вислав до конґресу письмо, в котрім домагається від нього ухвалення фондів на виплату бонуса для ветеранів.

Президент каже, що обчислення департаменту скарбу показують, що на цю ціль уряд потребує суми 2 міліярдів 249 міліонів долярів. Кошти роздання бонуса президент обчисляє на 12 міліонів 178 тисяч 375 долярів.

Президент не говорить у своїм письмі нічого про нові податки. Текст письма лишено в тайні.

ПІВДЕННІ ДЕМОКРАТИ ПОВСТАЮТЬ ПРОТИ РУЗВЕЛТА.

МЕЙКОН (Джорджія). — Коло 3,500 демократів з 17 полудневих стейтів зібралися тут на масове віче та проголосили джорджійського губернатора Юджіна Толмиджа своїм кандидатом на уряд президента Злучених Держав.

Бесідники на цих зборах виступали завзято проти президента Рузвелта, називаючи його комуністом і соціялістом. Таксамо завзято виступали вони проти „нового розділу" та проти муринів. Вони взивали південних демократів виступати в обороні прав південних стейтів, що, мовляв, загрожені соціялістичною й комуністичною політикою президента Рузвелта, кепсько прикритою покришкою демократії. Вони закликали до оборони прав стейтів та прав найвищого суду.

МАЙНЕРИ ЗА ОБМЕЖЕННЯ СУДУ.

ВАШИНҐТОН. — Конвенція майнерської юнії „Юнайтид Майн Воркерс оф Америка" заявилась одноголосно за обмеження прав найвищого суду Злучених Держав обявляти ухвалені конґресом закони неконституційними.

На конвенції, що має 1,716 делеґатів, зявився сенатор Джозеф Ґофі та закликав майнерів далі добиватись ухвалення закона про реґуляцію вуглевого промислу.

Конвенція признала за основні домагання юнії такі: 6-годинний день праці, 5-дневний тиждень, удержання закона Ґофія та закона Ваґнера, піддержання урядового пляну суспільного забезпечення, захорона конституційних прав свободи слова й свободи преси, повалення пропонованих тепер у конґресі „законів проти бунту".

БУДУТЬ РОЗСЛІДЖУВАТИ ПЛЯН ТАВНСЕНДА.

ВАШИНҐТОН. — Резолюція за розслідження пляну Тавнсенда про пенсії на старі роки зискала собі в конґресі стільки прихильників, що вона певно буде ухвалена.

Конґресмени, що промовляли в цій справі, виказували, що це слідство розкриє народові вартість усіх подібних плянів. Вони звертали увагу, що такі демаґоґічні кличі й пляни дають нагоду демаґоґам творити політичні рекети.

ПОЛІЦИЙНА КОНТРОЛЯ НАД НАСЕЛЕННЯМ.

СТ. ПОЛ. — Міська рада видала міський закон („ординенс"), що набудуче всі люди, що колинебудь за останніх 10 літ були карані за якийнебудь злочин, мають зареєструватися в поліції та зложити там відтиски своїх пальців.

За непослух наложена кара вязниці до 3 місяців та грівна в сумі $100.

СТРАЙК ОБСЛУГИ ХМАРОДЕРІВ ШИРИТЬСЯ.

НЮ ЙОРК. — Юнія робітників, занятих при обслугуванню високих будинків, постановила викликати на страйк робітників найвищого будинку в світі, так званого Емпайер Стейт Билдинґ.

Юнія добивалася від заряду признання юнії, але Алфред Смит, голова дирекції заряду дому, зіґнорував домагання робітників.

СМИТ КАЖЕ, ЩО РУЗВЕЛТ ЙОГО ІҐНОРУЄ.

НЮ ЙОРК. — Алфред Смит заявив, що він не буде відповідати на відповідь сенатора Робинсона на свій напад на президента Рузвелта, але домагається відповіди на цю промову від президента Рузвелта.

Смит каже, що Робинсонова промова не вияснює питання, яке він, Ал Смит, поставив.

НОВА ФОРМА СТРАЙКУ.

АКРОН (Огайо). — Для протесту проти відправлення з роботи юнійного робітника коло тисячі робітників місцевої фабрики підприємства „Файерстон Тайер енд Робер Ко." покинули роботу, але не виходили з фабрики, тільки сиділи в ній бездільно коло машин. Коли прийшов час на зміну „шихти", деякі робітники покинули фабрику, а деякі лишилися далі на своїх місцях коло машин.

Заряд називає „пасивний опір" робітників спробою застрашувати заряд і робітників, охочих до праці.

НЕҐРАМОТНІСТЬ У ЮҐОСЛАВІЇ.

Найменше неґрамотних у Юґославії є у словінців, бо всього 5½ проц. Дальше йдуть: Білґород — 11 проц. Савська бановина — 27 проц., Дунайська — 39 проц., Приморська (Дальматія) — 57 проц., Моравська і Дринська — 62 проц., Зетська — 66 проц., Вардарська — 71 проц. і найбільше: Вербаська бановина — 72½ проц.

ЗА НИЩЕННЯ ПРОЦЕСОВИХ АКТІВ.

В Познані відбулася апеляційна розправа бувшого урядовця прокуратури Казимира Штрайха і тов., що за відповідну винагороду нищили процесові акти. Штрайха засуджено на 2 роки вязниці, а співобвинувачених Котерну і Біліхарського на 1 рік вязниці. При виконанні кари суд доручив пристосувати найновіший розпорядок у справі амнестії.

ПО ДОЛЯРОВЕ РУНО.

Галицькі москвофіли, висмоктавши до краю майно „Народнього Дому", задумують тепер шукати поратунку в Америці. Як подає варшавське „Русское Слово", вони хочуть вислати до Америки ославленого Михайла Цебринського „для сбора среді галіцкіх переселенцоф пожертвованій для РСО".

ДОДАТКОВИЙ ПОДАТОК ЗА ФІРМИ В ЧУЖІЙ МОВІ.

Міністер фінансів у Румунії запорядив окремими подрібними інструкціями для фінансових адміністрацій, як мають стягати додатковий податок за фірмові написи чужою мовою. Цей податок виносить дванадцять відсотків від державного податку. Його мають платити всі купецькі, ремісничі й промислові підприємства, які мають фірмові написи чужою мовою. А чужими вважають всі нерумунські мови.

Цей додаток треба обчисляти, вже від 1. квітня почавши. Він платний нараз за всі квартали (тепер три), які припадали для стягальности державного податку. Виходить, що цей податковий додаток мусять податники заплатити зараз за всі три квартали разом.

ЛЯЛЬКИ ЗАМІСЦЬ ЗАРУКАВКІВ.

Зарукавки виходять у Парижі з моди. Бодай на цей сезон. Вони завеликі, хоч і дуже вигідні. Прийшла нова мода: парижанки носять у руках на вулиці ляльки. Ляльки ці доходять до величини малої дитини. Заступають вони зарукавки тим, що можна їх відчиняти як скриньку і до середини ховати всі ті дрібниці, що досі лежали в зарукавках: мошонку, пудерницю, хустинку, гребінь, навіть більшу частину ґардеробу.

САНЬМИ ПО САҐАРІ.

В Парижі зладив один інжинір, що знає добре африканські пустині, модель моторових саней, які, мають статись одиноким засобом комунікації через піски пустині. Є це сани з дуже широкими полозами, що посуваються по піску з допомогою мотору і пропелера, як при літаку. Винахідник уладить у найближчому часі рекламову подорож по Саґарі тими саньми.

ВИКОНУЮТЬ КАРУ СМЕРТИ.

У стейтовій вязниці в Нешвіл, Тенесі, виконано кару смерти при помочі електричного крісла на 26-літнім мурині Луисі Вилиси, що, відсиджуючи кару довголітньої вязниці за викрадення людини, пробував утекти з вязниці й при тому вбив одного вязня, котрому заряд припоручив стерегти брами.

„КОРОЛЕВА ДОМАШНЬОГО ОГНИЩА".

В недовгому часі в Туреччині відбудуться вибори „королевої димашнього огнища", яка дістане від держави крім почестей грошеву нагороду. Вона повинна проявити досконалість у кухні, в шитті і взагалі в домашньому господарстві.

СКАРБ ПІД ФУНДАМЕНТОМ.

Підчас копання фундаментів при вул. Солец у Варшаві викопано подовгастий збанок із золотими і срібними монетами з 16-го віку. Ці монети розхопили між себе робітники. Кільканадцять золотих штук відібрала поліція і їх передано консерваторові при комісаріяті уряду.

„МОВА БОГІВ".

Кореспондент московської „Правди" в Екатеринбурзі (Свердловську) записав такі вивіски: „Свердоблместромснабсбит", „База СБО", „Форморразведка"... В Нижнім Новгороді: „Стоп", „Подукл". В Харкові: „Хмор", „ВРЛ ХМЗШ", „ХМГЗ", ХММИ". „Правда" відмовляється пояснити, що значать ці скуплення букв і зазначує, що не знає, хто може розвязати ці ребуси.

ДВА РАЗИ БАБУ ХОВАЛИ.

В Ровдницях біля Праги в лічниці померла баба й один леґіонар. Трупи положили до деревиш, але люди похоронного інституту мерців поміняли і бабу ховали як леґіонара зі всіми військовими почестями. Трохи пізніше відбувся другий похорон. Дочка померлої спізнилась і востаннє хотіла бачити мертву матір. На її прохання труну отворили і вона побачила труп леґіонара, одягненого в однострій з декораціями. Дочка з переляку омліла. На це бабу розкопали та ще раз поховали вже без військової паради. Розуміється, леґіонара поховано з належними військовими почестями.

АКЦІЯ ДЛЯ ПОПРАВИ КУРЯЧОЇ РАСИ.

На основі рішень усіх громадських рад станиславівського повіту повітовий виділ приступив до повного поширення однакової курячої раси „кармазинів" по всіх селах. Досі переведено акцію в 11 селах, вимінюючи расові когути за нерасові. З весною акція обійме інші громади.

ВИЙШЛИ НА ВОЛЮ З БЕРЕЗИ КАРТУСЬКОЇ.

Дня 21. грудня м. р. випущено з Берези Картуської студента прав Дениса Притуляка з Долини й Олексу Гасина з Конюхова. Обох держано по 4 місяці. Крім того випущено Петра Филипу з Денисова, що просидів там 14 місяців. Залишилося в Березі ще 56 осіб, з того 37 українців, 13 комуністів і 6 ендеків.

БОГОХУЛЬНІ ЛЕТЮЧКИ В ВАРШАВІ.

У Варшаві появилася в останніх днях велика скількість летючок, в яких між іншим зневажується папу і духовенство та закликається до боротьби з церквою. Авторка летючки — якась К. Сандецька — покликується на свою візію і твердить, що Бог казав їй боротися, щоби папа не носив хреста на пантофлях і щоби папа не називався св. отцем. Цікаво, що летючка друкована в друкарні „Волномисліцєля".

БАНКОВІ НАДУЖИТТЯ.

В Лешні покінчився 8-денний процес членів надзірної ради та урядовців кооперативного Банку Людового, що своєю господаркою спричинили низці осіб шкоду на чверть міліона злотих. З обвинувачених засуджено трьох на три роки вязниці, одного на 2, одного на 1 рік, а чотирьох увільнено від вини і кари.

ТРАҐІЧНІ НАСЛІДКИ БОКСУ.

15-літні гімназийні учні білостоцької гімназії, Володислав Погожельський і Жиґмонт Залєвський, вернувшись зі школи додому, вправлялися в боксі. Удари Залевського були так сильні, що Погожельському трісли кровоносні судини і він після перевезення до шпиталю помер.

ЦЕРКВИ В РИМІ.

Як подає „Діяріо Ватікано", в Римі є тепер 405 церков, 207 каплиць і 70 ораторій. З цього великого числа церков є тільки 84 парохіяльні церкви. В останніх роках побудовано 26 нових церков.

СКОНФІСКУВАЛИ ҐАЗЕТИ.

В Ужгороді сконфіскували одного тижня 4 ґазети. Сконфіскувані були: Русскій Вѣстник куртяківської партії, що тоді вийшов по 6-місячнім застановленню, далі комуністичний Мункаш Уйшаг, Голос Життя й орган соц.-дем. партії Вперед. Русскій Вѣстник сконфіскували за критику діяльности жандармерії, а Вперед — за критику податкових екзекуцій. Комуністичні ґазети сконфісковано за ріжні напади й критики.

ДВА НЕЧАСИ.

В Празі живуть тепер два Яроміри Нечаси: один посол і міністер, а другий — лікар. Одної пізної ночі загремів дзвінок телефону і якийсь чоловік збентеженим голосом просив д-ра Нечаса, щоб прибув на подану адресу, бо жінка має породити дитину. — „Це не я, але зараз закличу другого Нечаса" — сказав міністер і сам зателефонував лікареві Нечасові. Другого дня лікар зреванжувався і зателефонував міністрові Нечасові, щоб зараз ішов на засідання міністерської ради, бо запрошення прийшло на мильну адресу до нього.

ЖІНКА ЗАРІЗАЛА ЧОЛОВІКА.

У Ботошанах (Румунія) прийшло до сварки між властником дому Іоном Флореску, що тішиться в місті великою пошаною, і його жінкою. Дві години пізніше знайдено його вбитого ножем. Арештовано його жінку й вона признається, що всадила свойому чоловікові 20 ножів, а до того ще їй перерізала горло.

ІНТЕРВЕНЮЮТЬ У СПРАВІ УКРАЇНСЬКИХ ІМІҐРАНТІВ ІЗ ЗАКАРПАТТЯ

УЖГОРОД (Закарпаття). — До президента Закарпаття, Розсипаля, ходила делеґація, в склад якої входили д-р Бращайко, посол Ревай та редактор Клочурак, щоб інтервеніювати в справі виселення яких 800 українських іміґрантів, бувших вояків Української Галицької Армії. Президент заявив, що він тут нічого вдіяти не може, бо приказ прийшов з Праги, а чеський уряд відплачується Польщі за виселення чеських горожан з Польщі тим, що отсе виселює — польських горожан. Перебуваючі на Закарпатті українські іміґранти це головно ті, що не можуть вертатись до Польщі. Їх виселення рівнається тюрмі, бо по їх повороті до Галичини польська поліція їх арештує.

Кажуть, що чеська поліція зачала забирати від українських іміґрантів пашпорти підступом, заявляючи, що це є звичайна перевірка пашпортів. Доперва згодом виявилося, яка цьому властива причина.

Закарпатські часописи огірчені таким поступованням чеської влади, що видає на потალу польської поліції політичних іміґрантів, а такими є українські іміґранти на Закарпатті.

КОНЦЕРТ УКРАЇНСЬКИХ СОВБАНДУРИСТІВ У МОСКВІ.

ЛЬВІВ. — У повищій справі подає львівське „Діло" таке:

Після нового поневолення України Москвою бандуру довший час вважали контрреволюційним інструментом і щойно після „остаточного розгрому жовто-блакитного бандитизму", себто після смерти Скрипника, стало відомим, що грати на бандурі дозволено, але з деякими обмеженнями. Бандуру проголошено інструментом бідняків, які при її допомозі „співали пісні горя, гніву та протесту", як пишуть „Ізвєстія". А тому бандуристам дозволяється співати лише пісні бідняцькі, бурлацькі, чумацькі та рекрутські, але, Боже борони, козацькі чи духовні. Ідучи далі назустріч народнім баганням, совєтський уряд дозволив створити на Україні „українську державну капелю бандуристів", яка з першим виступом поїхала до Москви, де грала в присутності самого Сталіна. Московські ґазети дуже хвалили мистецтво бандуристів, але закинули їм, що грають лиш українські, а не „общесоюзні" пісні. Отже треба надіятися, що невдовзі українська державна капеля включить у свій репертуар: „Ой, яблочко, куда котишся".

СУДДЯ У ЛЬВОВІ НЕ ЗНАЄ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ.

ЛЬВІВ. — Дня 10. січня відбувалася в городському міському суді, відділ 31, карна розправа Івана Домбчевського. На розправі суддя Ольхава відмовився заприсягнути свідка українською мовою, кажучи, що по „руськи" не вміє.

ВЕЛИКИЙ КОНЦЕРТ У ПАМЯТЬ ПРОГОЛОШЕННЯ САМОСТІЙНОСТИ.

ЛЬВІВ. — У память 18-тих роковин проголошення Самостійности Української Держави заходом Центрального Комітету відбудеться 12. лютого в салі Великого Театру великий концерт, у якім возьме участь світова піяністка Любка Колесса, що приїде на це свято спеціяльно з заграниці. Виступить на нім теж оперова співачка Марія Сокіл і симфонічна орхестра під проводом Антона Рудницького.

ПОМЕР СОТНИК УКРАЇНСЬКОЇ АРМІЇ.

ГАЛИЧ (Галичина). — Несподівано й передчасно помер повітовий суддя д-р Михайло Лепкалюк, бувший сотник УГА, людина рідких чеснот характеру, добрий громадянин і суддя, що серед неприятливих нинішніх обставин ніколи не понизив національної чести. Свою любов до Вітчини доказав ділом як старшина УГА.

СТУДЕНТИ В БОРОТЬБІ ЗА ВОЛЮ.

КАЇРО (Еґипет). — У понеділок вбито при демонстраціях одного студента. При похоронні знову вбито одного з демонструючих. У Манзурі теж убито одного студента. Уряд позамикав уже й нижчі школи. Та це не помагає. Смерть не відстрашує молоді від дальших демонстрацій, яких ціллю є добитися більшої свободи для Еґипту. Британська поліція обббризкує демонструючих студентів спеціяльно спрепарованим чорнилом, щоб лекше потім переводити арешти й карати учасників демонстрацій, пізнаючи їх легко по плямах з чорнила, які не сходять упродовж кількох днів.

НІМЕЧЧИНА СИЛЬНА И ОБЄДНАНА.

ЛОНДОН. — Фредерик Бірчал, гострий критик націстичного режиму, признає, що Гітлер, вступаючи в четвертий рік своєї влади, збудував сильну Німеччину, яка тепер заняла одно з перших місць в Европі. Чи його політика вийде остаточно Німеччині на добре, це інша справа, каже Бірчал. Але покищо він Німеччину скріпив і щодо цього не може бути ніяких сумнівів. Його влада є сьогодні сильніша від влади Сталіна і Мусолінія.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on March 30, 1911 under the act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.

За кожду зміну адреси платиться 10 цент.ві

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ДВА УДАРИ В ПОЛЬСЬКИЙ ПРЕСТІЖ

Вистарчить тільки перечитувати те, що пише сама польська преса в краю, щоби переконатися, що їй уже не можливо закрити того, що варшавський процес за вбивство міністра Перацького не приніс Польщі ніякої користи, а навпаки: приніс шкоду, і то під кожним оглядом.

А найгірше для Польщі те, що у звязку з тим процесом знову виринули в заграничній пресі пригадки про ославлену польську „пацифікацію". А тому, що вбитий Перацький був одним з головних виновників цеї „пацифікації", то річ природня, що і його вбивство набирає ще й із того боку цілком іншого освітлення.

„Пацифікація" стрінулася з осудом цілого культурного світу. А тепер той самий світ осуджує ще й спосіб процесу над українськими націоналістами у Варшаві, як теж надзвичайно високий і жорстокий вимір кари. Бачимо, що як в однім так і в другім випадку Польща програла і потерпіла на своїм престіжі. Щобільше, як одна так і друга справа розбила до певної міри навіть і польське громадянство. Не дуримо себе, що воно розбилося з якогось людського почуття до потерпілого українського народу, чи до тих наших геройських синів і дочок, що віддають своє життя на службу українській ідеї. Ні. Польська суспільність розбита головно тому, що в ній уже чимраз більше є таких, що бачать наглядно, що польська політика супроти українців веде Польщу до гробу.

З того боку є дуже характерестичний лист, який одержав великий польський письменник Стефан Жеромський у часі „пацифікації" від свого приятеля-поляка, а в якім цей приятель взивав Жеромського, щоб він щось зробив, щоб такі річи як „пацифікація" не мали місця в Польщі. Жеромський дав приятелеві дуже характеристичну відповідь: казав, що з німцями не може бути згоди, а тільки війна, але з українцями — треба погодитись. А разом з тим звертає йому увагу, що він, говорячи про польську „пацифікацію", є „більше людиною, яка відчуває українську кривду, ніж поляком". На те останнє покликується нюйорський „Нови Свят" і радить полякам завжди памятати, навіть у таких випадках як „пацифікація" чи „варшавський процес", на те, що „ніколи не треба переставати бути поляком". Чи Жеромський так думав, як „Нови Свят", це інша справа. Та про це хай спорять поляки. Ми тільки це реєструємо. Та нам здається, що одинокими будівничими Польщі є таки ті поляки, що якнайгостріше Польщу критикують. Але їх є небагато, а їхній голос є голосом — вопіючого в пустині. Тому Польща мусить перейти ще одну велику катастрофу й або відродитись, або розлетітись. До цеї катастрофи ведуть її „пацифікації" і „варшавські процеси", хоч є ще й інші причини.

СУД НАД УКРАЇНСЬКОЮ МОЛОДДЮ У ВАРШАВІ

ПРОМОВИ ПРОКУРАТОРІВ.

(З львівського часопису „Новий Час").

(45)

На думку згідних зізнань усіх товаришів, Бандера мав особливий вплив. У цьому 23-літньому, напів дитині, бачимо часом, що ми є близько якоїсь патольоґії. Це є найбільше потрясаюче.

А тепер його роля в справі вбивства мін. Перацького. Підгайний виявив, що це саме Бандера наклонив Мацейка до подорожі до Варшави з метою вбити мін. Перацького. Револьвер, який Мацейко дістав, був ужитий передтим до вбивства Бачинського. Відповідає це обективному ореченню інституту судових експертиз.

З інших оповідань знаємо, що Бандера спрямував Мацейка до Варшави. Бандера дав йому фальшиві документи. Вкінці відомо, що до того вбивства приготовлювалися вже в 1933 р. Ґрунт приготовляв Дацко-Лебедь. Тоді Бандера опікувався Лебедем. Малюца на приказ Бандери виїздить уладжувати „хати". Знов експертизи, знов зізнання, взаїмно згідні і взаїмно повязані. Є певне, що Бандера завинив теж через наклонювання, як і через поміч, уділену Мацейкові. Є зовсім певне, що Бандера проводив усіми підсудними до цеї хвилини, так, як їм проводив у вязниці, пишучи до них проклямації на ложках і їдунках. Це є не тільки провідник, але один з найважніших виновників убиства мін. Перацького; тим, який цілу орґанізацію змонтував, зорґанізував, вкінці причинився, що ділала знаменито і зробила своє.

Підгайний.

Опісля переходить прокуратор до обвинуваченого Підгайного.

Хто є Підгайний?

Обвинувачений за те, що є боевим референтом, що є помічником, одним з головних у вбивстві мін. Перацького, відповідає: я зовсім не хотів відірвати південно-східні воєвідства. Я не знав, якого ресорту міністром був Перацький. Чи це не є найбільша хитрість, получена з невеликою відвагою, чи може якесь незвичайне вбожество думки. Здається, що в одному випадку є деяке вбожество. Вбожество віри. Хочу тут спростувати одну помилку в акті обвинувачення. А саме: сказано там, що він має 31 літ; ні, він матиме щойно за кілька днів 30 літ. Кружляє про нього леґенда, що вже в 1926 р. „зробив" куратора Собінського разом з Романом Шухевичем. І є в одному місці казка, що „зробив" по геройськи. Зачнім від деяких подробиць. Псевдонім „Бик". Арештований 14. червня 1934 р., напередодні вбивства мін. Перацького, має при собі і вдома доволі компромітуючі річеві докази. І саме те дає початок його великій, що так скажу, уступчивості підчас переслухання. Знайдено при ньому 40 револьверових набоїв калібру 9 мм., у цьому 38 зі стятими стрільнами, „саперську інструкцію нищення", яку, як каже, дістав від Бандери. Між річами Підгайного знаходиться леґітимація на імя Романа Шухевича, записник, де є напр. замітка „відїзд зі Львова до Варшави" і тут година. Чому цікавився Варшавою? Вкінці є т. зв. „кличка", тобто папірець, на якому обговорена одна орґанізаційна стріча. Частина цеї нотатки писана по польськи. Підгайний признає, що в Данціґу належав до Військової Орґанізації, працював на військових курсах і був секретарем данціґського центру. Коли Коновалець мав клопіт, то до Львова їхав саме Підгайний. Підгайний каже теж у слідстві про достарчування рвути, аршенику і скорострілу, про свою ролю в звязку з замахом на куратора Собінського, і вже тоді згадує Бандеру як свого команданта. З зізнань Малюци і Спольського та цілої низки здогадів і доказів виходить ясно, що в Підгайнім зосередився боєвий відділ, а він сам признає, що брав участь у нападі на совєтський консулят, Бачинського і Кособудзького, що дав деякі інструкції в справі вбивства Бабія, що їздив до Луцька, щоб дати традицію Волині, тобто приготовити замах на волинського воєводу. На питання, чи був боевим референтом, Підгайний рішучо заперечив. Догадувався, що не був ним, бо мусів вичислюватися перед Бандерою в орґанізаційних грошей. А подруге: не брав участи в засіданнях екзекутиви.

Автім знаємо, що інструкція забороняла боєвому референтові деконспіруватися навіть перед членами ОУН.

Все це може ще не є вирішенням питання, чи Підгайний був боєвим референтом, одначе у всякому разі те, що нам Підгайний жертвує як протидоказ, є дуже мало. Зрештою навіщо призадумуватися над тим, чи мав він вищу ранґу, ніж приписує собі. Нам іде про вчинки Підгайного, а також про те, чи відслонився нам без решти, чи може це людина, яка і в цьому не мала характеру, бо хотів ще залишити тайні схованки, щоб на випадок якоїсь потреби можна було леґітимуватися та оправдатись у відношенні до товаришів тим, що багато річей не виявив. Є дані, що Підгайний пристосував саме таку тактику. Вже Спольський зізнав, що віз вибухові матеріяли від Карпинця для „Бика", тобто для Підгайного. Знаємо від Мигаля, що Підгайний мав діло з вибуховими матеріялами, наприклад — у справі консуляту, бомби під кріслом Кособудзького в кіні і в друкарні Яськова. Підгайний не хоче признатися до них. Таксамо, коли йшло про Кособудзького і Бачинського — з револьверами.

Фактично Підгайний сам розділював револьвери, а не каже всієї правди, що мав доступ до маґазинів революційної зброї, коли вже не більших на провінції, то в кожному разі підручних у Львові.

Коли переходимо до справи вбивства мін. Перацького, то щойно тут виявляється вся нещирість Підгайного. Хочу звернути увагу на абсурдність оборони, мовляв — не був свідомий, що йшло тут про такий замах. Сам Підгайний признає, що на 1—2 місяці перед замахом Бандера казав йому, що заграниця жадає від бази виказатися більшим чином, що приготовляється більше підприємство. Причини були відомі Бандері. Від Підгайного зажадали чоловіка, рішеного на все та достарчення зброї. Це зовсім певне. А водночас Підгайний піддержував контакт з тими, що перед убивством вели акцію у Варшаві, і це є найхарактеристичніше. Мигаль виявив, що з доручення Підгайного в перших днях червня 1934 р. вислав до Варшави листа з витинком з часопису, в якому була згадка, що мін. Перацький є на інспекції в Галичині. Насувається здогад: коли мін. Перацький був у Східній Галичині, як відомо, що виїзди на інспекцію приходять без розголосу, то Лебедь у першій хвилині міг не знати про неприявність міністра у Варшаві і треба було повідомити, щоб не експонувавсь і не наражувався. Мусів це бути якийсь умовлений знак, узгіднена і перше вже з Лебедем обговорена інформація.

Якщо хто сказав би, що був це вершок нерозваги, всупереч усяким засадам конспірації, то маю на це відповідь. Обсервуючи ОУН, не треба від тих людей постійно вимагати доказів, що вони добрі конспіратори. Ось кілька прикладів:

Карпинець приготовляв бомби. Та його вживали й до транспорту літератури. Чи так виспеціялізований чоловік не повинен бути відмежований від усяких інших функцій і бережений найбільшою тайною від усяких контактів, а зокрема граничних, залізничих і транспортів? А дальше, чи це слушно, щоб провідник Бандера контактувався з Карпинцем? Не зважаючи на необережність, цей лист має важне значіння.

Підгайний не хоче сказати, хто йому дав приказ: раз каже, що Бандера, пізніше, що Долинський, бо числив, що він є за границею. А потім знову змінює фронт. І це є четверта неправда. Малюца зізнавав у справі контакту з Лебедем, коли цей приїхав до Львова в 1934 р. Йшло про інструкцію, дану Малюці Лебедем. Малюца, що не має причини обтяжувати Підгайного, консеквентно три рази повторює своє твердження, що Бандера дав йому приказ сконтактувати Підгайного з Лебедем, і то, не зважаючи на те, що йому сказали, що Підгайний тому перечить.

Врешті на розправі Малюца потвердив це. Це для мене доказане й певне. Тому всякі казочки про те, що не мали свідомости і не припускали, що річ іде про мін. Перацького — між байки вложу.

А якби ви врешті, панове судді, захиталися в своїй певності, то треба взяти одно під увагу. Револьвер був даний, був даний Мацейкові, який мав його вжити. Остаточно байдуже, чи Підгайний здавав собі справу, що якраз Бронислав Перацький буде вбитий. Вистарчить, що Підгайний знав, що буде вбитий чоловік, а це досить для арт. 225; це є досить, щоби була гидота.

В год. 12.30 предсідник зарядив обідову перерву.

По перерві промовляє дальше прокуратор Желенський.

Малюца.

Переходячи до обвинуваченого Малюци, прокуратор зазначує, що з власних його зізнань, потверджених іншими даними, ясно, що належить до ОУН від кінця 1931-го р. або зпочатку 1932-го р. Вживає псевдонімів: Емір, Крук, Чорний і ще інших, яких не виявив. Початок його орґанізаційної карієри це виїзд Іртена в травні, чи в червні 1932 р. В актах Сеника читаємо: Завізвати Іртена; його неприявність в краю уможливить поставлення там на місці іншого, енерґійнішого чоловіка. Наслідником Іртена, цим енерґійнішим чоловіком, був Малюца. Пише про нього Сеник до Коновальця, що він виявляє теоретичні здібности. Становище, що його займав два роки, це становище орґанізаційного референта, це одна з найважніших станиць Краєвої Екзекутиви, бо обіймає безпосередній нагляд над цілою орґанізаційною сіттю, таксамо на т. зв. окупованому просторі, як і дальше. Коновалець також зачинав свою карієру в УВО на місці орґанізаційного референта.

Малюца був „всипаний" Спольським і арештований у звязку з убивством дир. Бабія. Самий він признається, що приготовив убивство на воєводу Юзефського і приготовив убивство Бабія. Словом, не треба розводитися, щоб можна було признати доказаним, що був членом орґанізації, і то не рядовим.

Заяви Малюци.

Чому Малюца складав тут такі заяви? Мусимо відкликатися до його власних вияснень: „Коли прийшло вбивство мін. Перацького — сказав він — а я знайшовся в арешті, я зорієнтувався, що в звязку з цим убивством польська влада так енерґійно буде пошукувати вбивників, що напевно підчас слідства багато невинних людей буде сидіти в вязниці, а проте, чи не є слушно, щоб кілька людей, які є вбивниками, покутувало, а інші, що не були в це втягнені, невинно не потерпіли". Не є в людській силі проглянути Малюцу наскрізь і оцінити, чи ці причини є правдиві. Але не маю ніякого доказу, що говорив би проти того.

Внески, що їх з того витягну, є дуже сутні для долі неодного з обвинувачених, бо буду мати честь виказати на багатьох примірах, що Малюца виявив участь ріжних обвинувачених, але тільки як участь у розвитку подій, а не як їхню вину. Все, що зізнав, обертається в конструкції фактів, а не свідомости цих людей. Чи буде говорити про Рака, Зарицьку як про тих, що відіграли деяку ролю, все-таки не буде пересуджувати, що ці люди цю ролю сповнили свідомо, а нераз навіть буде просто перечити. Йому йшло тільки про те, щоб признанням чинностей, доконаних деякими людьми, обмежити, так сказатиб, смугу відповідальности. Рівночасно дбав він про те, не зважаючи на свою правдомовність, щоб ті люди завжди ще мали оборону, що не мали свідомости, що в їхній поведінці не було вини, з виключенням самого себе й Мацека, бо він є безпечний.

(Далі буде).

А. Швед.

КУРЯЧА ВІЙНА

(Оповідання).

(7)

Софрон не знав, що сталося. Вискочив з ліжка і так, як стояв, прибіг до жінки на порозі хати.

— А то що?! — крикнув здивований, побачивши портуґальського великана. — Який чорт приніс ту біду?

Голендер скакав жваво, та скоро втомився. Портуґал все ще стояв непохитно на своїх великих жовтих ногах. Тепер скочив і дістав голендра під себе. Боже! Як він товк крильми і бив дзюбом!

„Хі-хі-хі!" почулося з Бартюкової стайні. Відтам вийшла Текля, реґочучи так, що їй аж живіт трясся. З хати висунулася голова Бартюка. І він сміявся.

Маланку вхопила страшна лють. І її муж розсердився. Маланка вистрибнула з хати і метнулася до когутів. Софрон за нею.

— Вхопи бестію за шию і відкинь! Він вбе мого когута! — кричала Маланка.

— Пусти! — кричала. Текля і прискочила з високо піднесеними ґралями. І Тимко надбіг.

Ще заки надбігли, Софрон вже вхопив портуґала за шию так, як хапають злісні гуси, і пару разів добре закрутив ним.

— Скрутиш йому вязи! — кричала Маланка.

— А чомуж би ні? — відповів Софрон і ще сильніше крутив ним. — Нащож ви спровадили його, коли на цім подвірю другий когут цілком непотрібний?

— Пусти його! — кричала Текля і кинулася до Тринки, щоби свого когута відобрати.

— На, маєш його! — відповів Тринка. Замахнув портуґалом і кинув його так, що когут опинився під стіною стайні.

— Ти вбив його, то й твого чорт возьме! — крикнула Текла і тарахнула його ґралями так, що він ані не дриґнув.

— Мій когут! — скрикнула Маланка і неначе скаменіла, стоячи над небіжчиком.

Портуґал також мав досить. Тринка скрутив йому вязи. Крутився, як колесо, головою баламкав. Текля і до нього прискочила з ґралями і одним ударом добила його, кажучи:

— Вже не будеш терпіти! Мій гарний, великий когутику. Трицять корон!

Ксеня і Стефан також були на подвірю. Ксеня плакала. Стефан стояв зажурений, обмірковуючи, що вийде з тої ворожнечі між батьками.

— Ти цілком непотрібно зробив це, — сказав Бартюк до Тринки, показуючи на жовтого когута, що лежав під стайнею.

— То ти цілком непотрібно зробив це, спроваджуючи його, бо мій голендер був би дав собі раду і з твоїми курками.

Тринка пішов до хати. Бартюк також думав так. Вже не казав нічого і також пішов до хати, полишаючи жінки на подвірю.

Жінки розпочали нову війну на язики, вимахуючи до себе пястуками. Цим разом вже до бійки не бралися, бо того мали вже досить вчорашньої днини. Були би може до вечора сварилися, може й до нової бійки було би прийшло, якби не те, що діти насилу позатягали мамів до хати. Стефан затягнув свою, Ксеня свою.

У Тринків Ксеня зварила обід. У Бартюків кашу варив Стефан, бо його мама ще тряслася і голова її боліла і вона мусіла покластися, закутавши голову в мокрий рушник. Аж смерком схопилася, щоби зварити вечерю. На припічку була купа попелу, полишеного Стефаном. Бартючка згорнула попіл до ведра, винесла до сіней і, розпаливши на припічку вогонь, поставила триніжний казанчик. По вечері зараз пішли спати, бо ніхто не мав охоти до балачки.

Обі родини спали твердо. Розбудив їх скажений лай собак. Зараз похопилися, що в хаті вогонь. До сіней годі було вийти. Повикидали, що найцінніше, вікнами на подвіря і самі повискакували. Повискакували в саму пору, бо за хвилю дах запався.

Текля не таїлася з тим, що то вона виновниця. Хлипаючи, приступила до Тринків і просилася:

— Не проклените мене, що я наробила такої біди. Хоч я бачила, що в попелі троха грани, я всипала до ведра і поставила в сінях. Я не гадала, що від того трошка ведро займеться.

— То когути наробили! — відповів Тринка.

— Вже їх нема! — додала його жінка. — Когутів нема і курок нема. Мої згоріли в хаті під ліжком, твої в стайні. Через них сварки між нами вже не буде.

Курки справді вже не стали причиною сварки між обома родинами, хоч на тімсамім місці побудували знов тільки один дім з одним подвірям, з одним обійстям. Сварки не було, бо хоч всі далі мешкали в одній хаті, хата мала тільки одного господаря й одну господиню. Стефан і Ксеня побралися; старі тільки доживали у них свого віку.

(Кінець).

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

І. К., Ню Йорк, Н. Й. — Як хочете мати відповідь, то зайдіть на якесь свято Української Державности, або читайте українську пресу, або купіть собі книжку про історію України, або хоч історію останніх визвольних змагань підчас світової війни і по ній.

Союзовець, Бостон, Масс. — Питаєте, чи були вислані на Український Музей гроші, що осталися зі свята в память 40-літнього існування У. Н. Союза в Бостоні. Ні. Досі такого повідомлення про висилку не надіслано до „Свободи". Тому добре зробите, як пригадаєте цю справу тим, що держать у себе гроші, а їх ще не вислали. Як перешлють, подамо зараз згадку, щоби люди певно знали, що сталося зі збіркою.

Непідписаний, Мілвокі, Віс. — Краще, щоб про такі справи не розписуватись і не передруковувати їх з американських ґазет. Маєте тепер науку, як треба дбати, щоби був порядок і розумна господарка громадським добром.

ПОДЯКА.

Я, нижче підписана членица 175 від. У. Н. Союза в Дітройті, Міш., складаю щиру подяку головним урядникам нашої орґанізації за уділення мені допомоги з фонду запомогового в сумі $25, які мені стали великою поміччю у моїй недузі. Бажаю якнайкращого успіху У. Н. Союзові. Також дякую місцевим урядникам за їх труд.

Марія Буката.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ЯК ПИШЕТЬСЯ ПРО КОРОЛІВ.

Фредерик Т. Берчел, европейський кореспондент „Ню Йорк Таймса", описуючи похорон англійського короля, каже:

„Всі загально признають, що сум народу зприводу смерти цього короля (Юрія Пятого) переходить усякі жалоби в цім краю в минувшині".

Але хто може памятати всі жалоби по анґлійських королях у минувшині? Навіть найстарший чоловік може памятати тільки три жалоби: по королевій Вікторії, по королеві Едварді Семім та по королеві Юрію Пятім.

Невжеж і американських ґазетярів з приводу смерти короля нападає та горячка, що нападає монархістичних письменників?

ШЕВЧЕНКО Й ЖАЛОБА ПО ЦАРЯХ.

Цеі справи діткнувся мимоходом і Шевченко в своїм уснім сатиричнім оповіданню про російську історію, у котрім говорив, що російська історія все розписується, як то кождий цар починав правити своїм краєм серед страшного неладу й бідноти, а лишав край у порядку й багатстві.

Так пишеться про царів у монархістичних історіях, хоч відомо, є царі, що заставали порядок і багатство, та є царі, що за порядок і багатство не дбали.

Який вислід може дати того роду історія? Чи не дасть вона такий результат, що читач такої історії не повірить уже такій історії, навіть хоч би писала правду?

НАЙТРАҐІЧНІША ПОСТАТЬ.

„Правдоподібно найтраґічнішою постаттю на похоронній процесії англійського короля не був ніхто з англійської королівської родини, але молодий Леопольд, король Бельгії".

Так пише спеціяльна телеґрама до „Ню Йорк Таймсу".

Якщо знайшовся читач, що цьому не повірив би, то йому ще пояснено: „За останні два роки цей король Бельгії втратив свого батька й свою жінку, а тепер пішов на ще один похорон"..

Щодо жалю по втраті батька й жінки, то це зрозуміло, але при чому тут жаль з приводу смерти чужої людини? Адже смерть чужої людини всякий легко переживає.

КОРОЛІВСЬКІ ЧУТЛИВІ СЕРЦЯ.

А як на похороні знайшлася людина, — а така певно там була — що втратила ще більше осіб за останні два роки?

Це не числиться? Лиш королівський жаль важний?

Виглядає, що це загальний забобон, що королі чомусь більше відчувають жаль та смуток, ніж „прості" люди.

Про „простих" людей думають, як та кухарка, що як її дівчинка питала: „як вам не жаль з живих пискорів шкіру дерти" — відповіла: „Ох, не журіться, панунцю; пискорі вже до того привикли: з них уже з давніх давен живцем шкіру деруть".

ЩО ЛИШИЛОСЯ З КОРОЛІВ.

На похороні англійського короля зявилися пять королів: Бельгії, Болгарії, Данії, Норвегії й Румунії. Не були приявні на похороні, лишилися вдома, теж пять: король Албанії, Швеції, Італії, Греції й Голяндії.

За останні часи число монархій в Европі сильно зменшилося. За нашої памяти з монархій перейшли на републики: Портуґалія, Росія, Німеччина, Австрія й Еспанія, а крім цього майже кожда нова держава, що повстала внаслідок світової війни, стала републикою. До цього кілька держав тільки формально монархії; на ділі в них король не має найменшого впливу (або навіть не може бути в (краю), бо йому на це не дозволяє диктатор, як це є в Італії й Угорщині.

Де паде република, край звичайно до монархії не вертається, а завертає до диктатури. Чи не минули вже часи монархії? Чи не відслужила вона свою історичну службу?

ПРЕДСТАВНИК РОМАНОВИХ.

На похороні анґлійського короля був теж представник російського царського роду Романових. Маширував між малими, другорядними князиками великий князь Дмітрій, нащадок наймогутнішого колись цісарського роду.

Про цей рід немало написав у своїй книжші, „The Way of a Transgressor", американський ґазетний кореспондент Неґлі Фарсон, відомий з того, що, будучи кореспондентом шікаґовської ґазети „Дейлі Нюз" та почувши про польську пацифікацію Західньої України в 1930-тім році, поїхав побачити її на власні очі й був арештований польським урядом у Львові. Він каже:

„Романови платили власною кровю за те, що хотіли мати в Росії тільки дві кляси: шляхту й хлопців, та що вважали бизнес неґідним себе. Такими справами в Росії вони казали займатися німцям і жидам".

Ось так похорон Юрія Пятого з представником Романових і новим англійським королем був немовби великою лекцією історії. Новий анґлійський король якраз відомий з того, що він власне живо цікавиться бизнесом. Його так і називали найкращим амбасадором англійського бизнесу поза Анґлією.

КОГО НЕ БУЛО НА ПОХОРОНІ.

На похороні анґлійського короля не було бувшого німецького цісаря. День передтим він скінчив 77 літ життя й при тій нагоді його пресові аґенти запевняли світ, що він чується сильний і дужий.

Одначе на похорон англійського короля не поїхав, бо хоч король Юрій це його кузин, на похорон його видно не просили.

І тепер Вільгельмові Гоґенцолернові приходиться хіба потішатись, як потішався той селянин, що його не просили на комашню до сусіда: „Почкай, почкай, умре й моя мати, буде й у мене комашня, але чорта лисого побачиш, чи я тебе на неї закличу!"

ДО ВІДДІЛІВ „СОЮЗА УКРАЇНОК АМЕРИКИ"

Отсим подається до відома, що вислано від Централі Союза Українок Америки протест до Ліґи Націй у Женеві в справі процесу, який відбувся у Варшаві над укрїанською молоддю, підчас якого не дозволено тій молоді навіть зізнавати рідною українською мовою.

Надіємося, що подібні протести будуть вислані з ріжних наших громад в Америці. Ми певні, що будуть теж влаштовані й відповідні протестаційні віча. Супроти цього взиваємо українське жіноцтво, зорганізоване в Союзі Українок Америки, взяти в тій протестаційній акції якнайчисленнішу участь.

За головну управу:

Анастасія Ваґнер, голова;

Пелагія Дембіцька, секретарка.

„ВОРОГА ТРЕБА ЗНИЩИТИ" — КАЖЕ НАПОЛЕОН

Про французького завойовника Наполеона Бонапарте було і є ще й сьогодні багатопребагато найріжніших думок у світі. Одні величають його найбільшим з усіх людей, які коли жили на землі. Другі таврують його жорстоким деспотом, який дихав тільки одним пожаданням, а саме: взяти ввесь світ під ноги. А інші знову, ще завжди ошоломлені нечуваною величчю подвигів цієї людини, не знають узагалі, чи він людина, чи демон, чи просто діявол. Але якщо там ми нині і не схотіли підходити до тієї, своєю ґрандіозністю одинокої постаті в історії людства всіх часів і всіх народів, одно притім певне, а саме, що той страшний деспот Наполеон був дуже розумний чоловік. Він звик був здобувати світ не тільки своїми незрівнаними арміями, але й переваґою свойого ґеніяльного ума, проти якого всякого роду непотріби на престолах тодішньої Европи мусіли виявлятись безпомічними мізеріями. Не в самих же ось великих битвах як ґеніяльний стратеґ зміг Наполеон перемагати своїх противників. Він умів з ними боротись і як перший дипльомат і перший урядовець своєї держави, виявляючи за кожен раз свою вищість над усіма тим, що мав **надзвичайне знаття життя і людей.** Закаптурених лисів умів демаскувати і держати їх від себе здалека. Ніяким запевненням підозрілих осібняків не довіряв і не ладивсь на них покладатися з нічим. А в кожній ситуації намагався віднаходити її небезпечну сторону і мав рідкий дар передбачувати майбутнє.

Передовсім одначе не знав він **ніякої уступчивости** відносно тих, про яких був переконаний, що це **його вороги.**

„Ворога треба знищити!" звик він був говорити при кожній нагоді, і тут Наполеон не знав ніяких виїмків, ніяких засторог і ніякого пардону, з цього погляду повний тієї **залізної послідовности,** яка зрештою була йому питома в усьому, і щодо якої він один з найяскравіших прообразів у вселюдській історії. А доводиться нам говорити саме сьогодні про те у звязку з одною французькою публікацією, а саме книжкою померлого недавно дуже популярного французького історика **Ленотра** п. н. „Слідами імператора". Тут той знаменитий автор намагається в розділі про смерть **князя Анґіяна** — як відомо, розстріляного з наказу Наполеона дня 22 березня 1804 р. — дати нам картину цього траґічного епізоду трохи відмінну, ніж ті, що їх звикли розмальовувати історичні підручники пересічного типу.

Для цих підручників ось розстріл бурбонського князя Анґіяна це один з найбільш обурюючих злочинів Наполеона, типовий зразок Наполеонського насильства і несправедливости та стількиж ганебний, що й непростимий акт деспотії корсиканського „бандита на престолі".

Затеж Наполеон, диктуючи опісля підчас заслання на острів св. Олени свої спомини, каже про те таке: „Я мусів тут знищити ворога, що наставав на моє життя. Я не міг дати себе вбити, не боронячись відповідно до моїх сил. Я вважав, що ворога треба необхідно знищити, коли хочеться мати з його сторони спокій. І взагалі, всі великі подвиги мойого життя, це акти необхідної самооборони".

І якщо йде про справу, в яку був замішаний князь Анґіян, то воно і справді так.

Бо найважніші обставини всієї події ось які:

З історії Великої Революції у Франції (1789) знаємо, що Наполеон після того, як у **р. 1799** проголосив себе **Першим Консулем** — тобто по нашому диктатором — французької републики, викликав тим проти себе непримирну ворожнечу як у колах крайніх революціонерів, т. зв. **якобінів,** так і в партії **роялістів,** тобто прихильників поваленого королівства. Якобіни ось, ті кровожадні гієни революції, похожі подекуди на теперішніх большевиків, ворохобилися проти Наполеона за те, що він залізною рукою держав лад у молодій републиці. Не давав розпаношуватись вуличній зволочі, не посилав соток людей денно на скрівавлений ешафот ґільотини. І хоч верховний вожд републиканських війск, ні трохи не спішився принимати до відома наказів усякого роду революційних виділів, секцій, трибуналів та директорій, які він при першій нагоді при допомозі штиків своїх жовнірів волів розганяти на сто вітрів. А французькі роялісти, хоч і трохи вдоволені приборканням такого відразливого революційного мотлоху, як якобіни, не могли знову простити Наполеонові того, що він не спішиться привертати у Франції королівську владу. Не брався знову садити на престол ледачих Бурбонів, які тільки й чекали на те, щоб коштом висмоктаного й виснаженого народу зажити собі життям у розкошах і нічого не робити. І тимто обидві ті партії, вже починаючи від 1800 р., беруться потайком улаштовувати атентати на життя Наполеона, з яких як один з перших добув пропамятного розголосу замах **з дня 24. грудня 1800 р.,** довершений увечері, в часі, коли Наполеон їхав до театру, при допомозі **т. зв. пекельної машини.** Тоді вибух тої машини спричинив смерть восьмеро людей і тяжко поранив 28, але Наполеонові не сталось нічого. Він споквидно спокійно прибув до опери на виставу славного музичного твору **Йосифа Гайдна „Ді Шепфунг" (Створіння світа),** але незабаром зробив таку чистку між якобінами, що винищив їх сотки, між ними й ославленого революційного опришка **Росініоля,** який за „добрих" часів революції зарізав одного дня власною рукою — 68 священиків!

Але, здесяткувавши так якобінів, Наполеон не взявся спочивати на лаврах у блаженнім переконанню, що вже „все добре" і що вже „є всюди спокій"; а попри свою велитенську працю як голова держави та начальний вожд армії, яка воювала з усім світом, стежить за дальшими відрухами ворожих йому партій у нутрі Франції.

Бо, як уже зазначено:

„Ворога треба знищити".

А той ворог справді не спав і був тепер у рядах — роялістів.

Це вже згодом минало три роки від замаху при допомозі пекельної машини, і в Парижі аж кишіло від усякого роду змовників, які при допомозі одного спосібного архітекта, іменем **Спен,** вміли ховатися так чудово, що навіть господар даної хати не всилі був розпізнати, де їх криївки. І зазначує притім Ленотр, що одну таку криївку, вбудовану в звичайну каменицю, відкрили щойно в 1920 р., коли ту каменицю розвалено — так знаменито зумів її замаскувати Спен! Але хоч і які заховані були оті криївки ворогів Наполеона, він при допомозі своїх органів прилюдної безпеки, зокремаж свойого відомого міністра поліції **Фуше** — щоправда колишнього якобіна — та ґен. **Саварі,** знав усетаки доволі точно, що діється в Парижі, особливо після того, як дня **2. серпня 1802 р.** рішенням сенату проголошено Наполеона консулем на ввесь час його життя. Тоді ось визначні роялісти, міркуючи, що досмертний консуль Франції може легко посягнути по королівський вінець таки для себе, почали орґанізувати новий великий заговір на життя непереможного корсиканця, на чолі якого стояв одчайдушно сміливий Равль Ґайярд — колишній королівський сторонник (шуан) з Вандеї — і в якому взяли участь два визначні наполеонські ґенерали, **Пішґрі та Моро** — а далі **шуан Кадудаль** та згаданий уже князь Анґіян. Цей останній, як уже зазначено, з королівської родини Бурбонів, мав тоді 31 літ і проживав як еміґрант у німецькім містечку Еттенгайм, уславившися своїм палким і вірним коханням з принцезною Роан. Узагаліж князь Анґіян був людиною незвичайно гарної і тонкої вдачі, повний лицарської вірности відносно королівської династії, для якої жертвував усім з ідеалізму, і тому й у звязку з Анґлією, при допомозі якої вів свою бурбонську пропаґанду. Щождо заговору Ґайярда, то історія аж до наших часів заперечувала, мовбито Анґіян належав до того. Але Ленотр усетаки наґромадив з погляду на це питання стільки нового матеріялу, що доводиться таки наперекір старим традиціям про повну невинність принца вірити в його співучасть у заговорі. А плян нової змови на життя Наполеона був ось який:

Трицять заговірників, перебраних за драґунів, мали напасти в ночі на тодішню резиденцію Наполеона в Мальмезон, усю сторожу палати або заманити чимось або вимордувати, опісля вхопити Наполеона з ліжка й вивезти до Нормандії, а звідси при допомозі анґлійського корабля до Анґлії. Притім інша ґрупа змовників мала ніби пуститися в погоню за першою, щоб споквидно спасати Наполеона, а в суті речі тільки обманити поліцію. І тут, як читаємо в Ленотра, завданням принца Анґіяна було взяти провід над одною з тих ґруп.

Але поки заговірники зважилися на чин — заговір відкрили.

Не помогли їм ось ні криївки Спена, ні часте змінювання місця, ні анґлійські гроші, ні хитра дипльоматія тих, що, маючи завдяки своїм звязкам змогу доступу до Наполеона, намагались кожну пригожу для себе ситуацію використати для призадуманого діла. Наполеон був хитріший і проворніший, ніж усі його вороги накупу. Він таксамо не вірив ні ґенералові Моро ні ґенералові Пішґрі, хоч це були його старі товариші зброї, як і не вірив ніколи ґрафові Попініякові, якого жінка була сердечною приятелькою консулевої дружини — **Жозефіни,** та маркізові Рівієр, другові його шваґра Міра. І хоч стільки гарного чув він про лицарського і романтичного принца Анґіяна, то Наполеон цікавився передовсім його звязком з Анґлією, а не поетичною історією принцового кохання, захоплюватися яким він лишав — Жозефині... **Бо Наполеон скрізь і всюди і за ввесь час свойого життя мав очі звернені на реальну і тверду дійсність довкола нього і в усім світі.** Він здавав собі справу з кожної, пережитої собою хвилини й оцінював її виключно відповідно до того, що в ній зроблено і що вона йому і державі принесла. Тому нпр. на їжу за ввесь день він ще й тоді, коли вже був цісарем Франції та імператором Европи, присвячував усього одну годину; таксамо на мінути вичислений час був у нього на всякі й найважніші розмови. Затеж у праці він був витреваліший, ніж усі урядовці, всі міністри і всі ґенерали Франції.

І отак і не диво воно, що й члени заговору з р. 1803 не вспіли, завдяки доцільним зусиллям розвідки Наполеона, довершити призадуманого діла, і замісць знищити його, мусіли сами зазнати траґічної судьби засуджених.

Князя Анґіяна ось відділ драґунів Наполеона арештував таки в Еттенгаймі, а після того, як привезли його до Парижа, військовий суд, покликаний консулем, засудив його на смерть через розстріл, доконаний у год. 2. в ночі у Венсен. Пішґрі згинув у тюрмі, Моро мусів вимандрувати до Америки, Кадудаль поклав голову під ґільотину, а іншим з трудом вимолено життя в тюрмі.

От вам іще один приклад на те, що ворога мусимо знищити, коли не хочемо, щоб він знищив нас!

Д-р Остап Грицай.

СПРОСТУВАННЯ.

У виказі жертв на Допомоговий Студентський Фонд Українського Університетського Товариства (ч. 24. „Свободи", з 30. січня 1936 р.) пропущено, або подано мильно жертвовану квоту отсих жертводавців: К. Стецко, Джемейка, Л. Ай., $5; А. Перегинець $3; о. В. Лотович, Джерзі Сити, Н. Дж., $2; п. і пані Дубик (не Дибик), Джерзі Сити, Н. Дж., $1.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ЧЕСТЕР, ПА. Тов. Запорозька Січ, від. 388, повідомляє всіх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 2-го лютого, в годині 2-гій пополудні. Обовязком членів є бути приявними на цих зборах. — П. Пазюк, предс.; І. Михальцевич, кас.; П. Огар, секр.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

ЛИТЛ ФОЛС, Н. Й.

На інвалідів.

У неділю, 10. листопада, о. Й. Боднар відправив в укр. прав. церкві панахиду за полеглих героїв України та виголосив проповіть про визвольні змагання нашого народу й про потребу помочі тим, що колись боролись, а тепер є інвалідами. Опісля переведено збірку і вірні зложили дрібними датками $6.25 на інвалідів. На ту саму ціль жертвувало на зборах 12. січня зі своєї каси тов. Запорозька Січ, від. 330 У. Н. Союза, $10, а окремо ще зложили від себе такі громадяни: В. Головатий, Т. Стриек, Й. Франків і Н. Паламар по $1, а В. Петращек 50 центів. Отже разом вислано через Обеднання $20.75 на інвалідів.

Н. Паламар.

—o—

ВЕБСТЕР, МАСС.

На Рідний Край.

Гром. Антін Лемешка переслав від себе коляду в сумі $7 через Обеднання, та призначив $5 на Рідну Школу, а $2 на оборону тих 12 героїв, що їх судять ляхи.

—o—

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Коляда на Лемківщину.

На повищу ціль зложили коляду: С. Базар, О. Захар і о. Весоловський по $2; І. Доскоч, Т. Копка, Марія Павх, М. Бойчук, М. Цапік, Т. Кохановський, О. Вертусі, М. Сова, М. Мицишин, І. Мадей, Й. Грущкевич, Й. Кохановський, А. Брила й М. Тутко по $1: Г. Цап, М. Сапка, М. Присташ, П. Полянський, В. Мельник, В. Кацаба, І. Клисіч, І. Рінго, Т. Чех і Т. Копка по 50 центів: М. Рущак 35 центів і І. Балеявич 25 центів. Разом заколядовано $25.60. Колядували: О. Роман, В. Карбовник, С. Мельник. До цеї коляди долучено ще $5 з відчиту п. Ляховича, отже разом вислано $30.60 до касієра Організації Оборони Лемківщини.

Т. Копка.

—o—

ГАРТФОРД, КОНН.

На Рідну Школу.

Дня 12. січня відбулася забава для наших громадян Білимуків з Вінзор у галі укр. горожанського клюбу. Пані І. Ганкевич промовила до гостей та представила їм теперішне важке положення нашого народу. Також попросила присутніх зложити жертви на Рідну Школу. Тоді пані П. Апанович і М. Курдина занялися збіркою, яка принесла $8. 20. Жертви зложили: І. Ганкевич і І. Бойко по $1: Л. Сидорак, М. Гудима, А. Ковальський, П. Щерба, С. Мусійчук по 50 центів: О. Білимук, З. Калмуцька, С. Загородний, Н. Овсійчук, А. Бонк, П. Смик, М. Смик і Ф. Шаркевич по 25 ц., а решту дрібними датками. Гроші переслано через Обеднання.

М. К.

—o—

ДЖІРАРД, О.

На народні цілі.

Гром. Іван Кравець переслав через Обеднання свою коляду в сумі $5, призначуючи її на Рідну Школу, визвольну боротьбу, політичних вязнів та на Просвіту на Лемківщині.

—o—

ФОРД СИТІ, ПА.

На народні цілі.

На річних зборах горожанського клюбу ухвалено виасиґнувати з каси клюбу $15 та вислати ті гроші через Обєднання, призначуючи по $5 на Лемківщину, Рідну Школу та на оборону політичних вязнів, що їх судить Польща.

Стефан Шанайда.

—o—

КРОМПТОН, Р. АЙ.

На інвалідів.

Дня 12 січня тов. Запорозька Січ, від. 246 У. Н. Союза, уладило святочну вечерю. При веселій забаві предсідник відділу, Г. Притула, попросив гостей не забути про тих, що стратили своє здоровля в боротьбі за волю України. Тоді Г. Придула й П. Коць занялися збіркою, яка принесла $5. Гроші вислано через Обєднання на інвалідів.

—o—

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Жінки на край.

Жіночий відділ Укр. Дем. Клюбу ухвалив на річних зборах дати коляду в сумі $12 на такі цілі: по $5 на інвалідів і шпиталь у Львові, а $2 на „Жіночу Долю" в Коломиї, що й вислано.

Марія Ленчук.

—o—

ЛОС ЕНДЖЕЛЕС, КАЛ.

На засуджених у варшавськім процесі.

Мій муж, литовець з роду, і я, вчитувалися в той варшавський процес і подивляли тих нових наших героїв, що їх там судили. Дай Боже, щоб земля наша видавала їх більше. В тім листі засилаю до редакції $5 від нас обох на поміч засудженим у варшавськім процесі, або їхній рідні. Хай хоч тим вискажемо наші симпатії з ними.

Анастасія Мордусова.

Дорбий пес.

— Знаєш, Апфельбавм, я маю пса, який чує мене на милю... Що ти на це скажеш?

— Що я скажу? Я на твому місці викупався би!

З РУХУ ПО ВІДДІЛАХ.

ШІКАҐО, ІЛЛ.

До членів У. Н. Союза і всіх українців доброї волі в Шікаґо!

Отсим маємо честь повідомити всіх членів У. Н. Союза і ввесь український загал міста Шікаґо й околиці, що **дня 2 лютого, в неділю,** відбудеться **Перший Репрезентаційний Баль усіх відділів** Українського Народного Союза в Шікаґо й околиці. **Баль відбудеться** в українській салі під ч. 1944 Ірі вул. Чому названо цей баль репрезентаційним? Тому, що на цім балі буде зарепрезентоване все членство У. Н. Союза в Шікаґо, що цей баль має виказати чисельну силу Великої Родини У. Н. Союза в шікаґовській метрополії! Репрезентаційний є цей баль ще й тому, що на нього запрошено визначні особи міської і стейтової політичної репрезентації обидвох американських партій! Репрезентаційним є він тому, що його уладжують всі відділи У. Н. Союза в тій околиці на те, щоб чистий дохід з цієї імпрези призначити до істнуючого вже фонду будови „Дому Українського Народного Союза" в Шікаґо. Не треба багато розводитися про те, що такий дім потрібний. Кождий українець доброї волі бачить, як марнується в Шікаґо наша молодь, як оминає сварливі українські галі, як пропадає по чужих спортових товариствах і закамарках. Наші галі є головно в бейзментах. Вони задоволяли старих еміґрантів, синів українського села, та не промовляють вони до душі наших дітей, дітей міста.

Молодь, а зокрема молодь поневоленого народу, завжди рвалася до сонця і волі, до більших просторів, і їй тісні наші льокалі не вистарчають. І не нам спинювати цей природній розгін молодого покоління, бо бій проти природніх почувань людини є згори засуджений на невдачу, а в додатку є ще марнуванням сил, є, так би мовити, „боротьбою Дон Кіхота з вітряками". Зате є нашим обовязком скерувати цей природній розгін наших дітей у відповідне русло, в русло найсильнішої і найстаршої української, не лише запомогової, але й народньої організації по тім боці океану — Українського Народного Союза. Тим саме руслом має бути в Шікаґо „Дім Українського Народного Союза". В його користь рішили відділи Батька Союза влаштувати Перший Репрезентаційний Баль у неділю, дня 2 лютого 1936 р., в салі 1944 Ірі вул.

До переведення цієї імпрези є вибраний окремий Балений Комітет, що в цих кількох рядках відкликується до всього українського громадянства міста Шікаґо й околиць. Прохає його взяти масову участь у тому підприємстві. Мороз, сніг, дощ й інші вищі сили не можуть бути для нікого перешкодою в день 2. лютого, щоби не взяти участи у вище згаданій Союзовій забаві. Подбайте наперед про те, щоби бути вільним у день 2. лютого! Не забудьте змобілізувати до участи своїх дітей, маленьких і великих, своїх сусідів, кревних і знайомих! Продавайте наперед тікети! Зробіть усе, що у Вашій силі, без лицемірства і і викрутів, щоби зробити вище наведений баль — дійсно репрезентаційним!

Українці міста Шікаґа й околиці! Крикніть усі разом: „Хто живий, вставай і поспішай на Перший Репрезентаційний Баль".

Балевий Комітет відділів У. Н. Союза в Шікаґо.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

Дня 18-го січня б. р. утратила громада в Росфорд, О., дуже щиру, працьовиту і жертволюбиву громадянку бл. п. **Анастасію Лисик.** Покійна родилася в селі Піскоровичі, повіт Ярослав, як донька Андрія Мазура.

До Росфорд прибула в 1923 р. і від цього часу щиро працювала як членкця і урядничка сестрицтва Н. З. П. Д. М. і церкви св. Арх. Михаїла. На кілька днів перед нашими Різдвяними святами застудилася і хоч не була при добрім здоровлю, таки повезла 8-го січня своїм автом наших колядників з Росфорд до Толідо, Огайо. Тим погіршила стан свого здоровля і за кілька днів померла в шпиталі на запалення леґенів, проживши 38 років.

Лишила мужа Василя і троє дітей: Їалька, Ґроґрія і Марію. В похороні, що відбувся 21. січня, взяли участь сестрицтво і багато людей наших і чужих з Росфорд, Толідо і Дітройт.

(огол.- В. І. П.

Сила привички.

Одного редактора запросили на празник, посадили за стіл і просять:

— Їжте, споживайте Божі дари на здоровля.

Редактор спорожнив одну миску, а дальше й другу — але йому присувають іще одну і далі припрошують.

— Не ґнівайтеся, вибачте, але через брак місця мушу вам подякувати. Піде хіба другим разом.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ТАРЗАН І ОГНЕННІ БОГИ.

(86)

Як Тарзан переконався, що його не побачили, він положився на землю, а потім поповз поза хату, поки не міг побачити сторожа. Тут полежав якийсь час, як звірюка в людській подобі, ждучи на свою добичу.

Знаючи людей, він знав, що незадовго прийде хвиля, якої йому було треба. Незабаром сторож схилився на стіну хати. Потім його щока впала на груди, його голова хиталася на боки, а його уста відкрилися. Змінилося темпо його віддиху. Він спав.

Тарзан устав тихенько та підійшов до сплячого чоловіка. Він мусів уважати, щоб той не видав зі себе окрику й не наробив галасу. Скоро, як гадюка, Тарзанові руки кинулися вперед. Хруснуло щось у хребті, як під сталевими пальцями зломався карк.

Тарзан заніс трупа в темну хату. Там він поглянув довкола за Велшем. Він потряс ним уважно, держачи одну руку готову, щоб здушити його крик. Але бранець не рушався. Тарзан потряс ним іще раз, але знову без висліду. Невжеж бідний Томі помер?